

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central (D. Băbălău)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (G. Mîra, G. Dașchevici, A. Bostan)

Î N C H E I E R E

27 martie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Stela Procopciuc
Diana Stănilă
Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de Lazariuc Anatolie și Miron Serghei,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Anatolie Lazariuc și Serghei Miron împotriva Primăriei mun. Chișinău, terți Veaceslav Croitor și Lucia Condratenco, cu privire la anularea actului administrativ și obligarea demolării construcțiilor,

împotriva deciziei din 27 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a ț ă :

La 20 ianuarie 2017, Anatolie Lazariuc și Sergiu Miron au depus cerere de chemare în judecată împotriva Primăriei municipiului Chișinău, terți Veaceslav Croitor și Lucia Condratenco cu privire la contestarea actelor administrative și demolarea construcției.

În motivarea acțiunii a indicat că, în luna aprilie 2016, de pe str. V. Horea, 1, mun. Chișinău a fost ilegal defrișat un arbore sănătos de specia nucar, cu vârsta de aproximativ 30 de ani, iar ca urmare a acțiunilor efectuate, vecinii au înțeles că în locul acestuia va fi edificată construcția unui imobil.

Reclamanții au indicat că în aceiași zi, la 06 aprilie 2016, proprietarii loturilor de pământ cu case individuale amplasate în mun. Chișinău, str. V. Horea, I. Cloșca și P. Ungureanu (peste 50 persoane) au depus în adresa Inspecției de Stat în Construcții o plângere colectivă, pe faptul construcției unui bloc locativ cu multe etaje pe str. V. Horea, 1, mun. Chișinău.

Prin răspunsul nr. 329 din 16 mai 2016 a Inspecției de Stat în Construcții, au fost informați că în rezultatul verificării plângerii, cu ieșire la fața locului, s-a constatat că careva lucrări de demolare a construcției nu se execută.

Concomitent s-a menționat că, în adresa Inspecției de Stat în Construcții au parvenit careva declarații spre informare, precum că beneficiarii construcției Veaceslav Croitor și Lucia Condratenco au obținut la 18 aprilie 2016 certificatul de urbanism pentru proiectare cu nr. 1391/16, pentru construirea unei case de locuit cu

nivelul de înălțime P+E.

Reclamanții au subliniat că specialiștii din domeniul proiectării și construcțiilor au constatat, că documentele care au stat la baza eliberării schiței de proiect a casei de locuit conțin falsificări, deoarece pentru a obține schimbarea zonei în care locuiesc, era necesar de a efectua elaborarea Planului Urbanistic de Zonare (PUZ). La rândul său, adoptarea unui astfel de document se efectuează cu avizul Direcției Arhitectură și Urbanism al Primăriei Chișinău, în baza proiectului ce urmează a fi elaborat de instituțiile de proiectare, abilitate ca „Chișinăuproiect”, obținerea avizului pozitiv al consiliului arhitecților capitalei, precum și a avizului pozitiv al Consiliului municipal Chișinău, condiții ce nu se atestă la caz.

La fel, reclamanții au mai menționat că la 09 septembrie 2016 Primăria mun. Chișinău a eliberat autorizația de construire cu nr. 221-c/16, prin care s-a autorizat executarea lucrărilor de construire a unei case de locuit pentru două familii D+P+2E în mun. Chișinău, str. V. Horea, 1, conform documentației de proiect elaborate în baza certificatului de urbanism nr. 289i/16 din 11 iulie 2016.

Reclamanții au indicat că, autorizarea executării lucrărilor de construire, prin eliberarea autorizației de construire, încalcă legislația Republicii Moldova și normele în construcție. Or, sub pretextul construcției unei case de locuit, se construiește un bloc locativ pe un teren de 6,5 ari, care cu înălțimea sa, acoperă lumina solară vecinilor, însă pentru a începe o astfel de construcție este necesară obținerea consimțământului locatarilor vecini, fapt ce nu s-a efectuat.

Respectiv, atât certificatul de urbanism nr. 289i/16 din 11 iulie 2016 cât și autorizația de construire nr. 221-c/16 din 09 septembrie 2016, au fost adoptate contrar legislației în vigoare, or, la eliberarea certificatului de urbanism, nu au fost anexate actele necesare și anume, actul cu privire la acordul autentificat notarial al coproprietarilor de imobil/teren, ale căror interese pot fi afectate nemijlocit în procesul executării lucrărilor de construcție și în perioada exploatării obiectului construit. În afară de aceasta, obiectivul nominalizat este situat în zona de Revitalizare de tip (Re), ceea ce denotă că pentru această zonă urma a fi elaborat Proiectul Urbanistic de Detaliu, deoarece zona (Re) cuprinde terenuri, care sunt subiecte de dezvoltare pentru viitor.

În acest caz, Regulamentul de zonare se stabilește prin corespunderea tipului de funcțiune cu densitatea admisă, în contextul prevederilor Regulamentului de zonare pentru funcțiuni rezidențiale, comerciale și industriale. Zonele de tip (Re) sunt aprobate de către Consiliul municipiului Chișinău pe baza Planului Urbanistic de Detaliu, elaborat pentru cartierul, care urmează să devină subiect, fie de dezvoltare, fie de revitalizare.

Reclamanții Anatolie Lazariuc și Sergiu Miron au mai menționat că, s-au adresat cu o cerere prealabilă către Primăria mun. Chișinău, prin care au solicitat eliberarea copiilor autentificate a certificatului de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și a autorizației de construire nr.221-c/16 din 09 septembrie 2016, precum și anularea acestora, însă nu au primit răspuns la cererea prealabilă, până la momentul adresării lor în instanța de judecată.

Prin urmare, reclamanții prin cererea de chemare în judecată au solicitat anularea autorizației de construire nr.221-c/16 din 09 septembrie 2016 și a certificatului de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 cu obligarea părților Veaceslav Croitor și Lucia Condratenco de a demola toate construcțiile ilegale și care nu corespund normelor în construcții, amplasate pe adresa: mun. Chișinău, str.

V. Horea, 1.

Prin hotărârea din 21 august 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Central, cererea de chemare în judecată depusă de Anatolie Lazariuc și Sergiu Miron a fost admisă, fiind dispusă anularea certificatului de urbanism nr.289i/16 din data de 11 iulie 2016 și a autorizației de construcție nr.221-c/16 din 09 septembrie 2016.

S-a dispus demolarea construcțiilor edificate în temeiul certificatului de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și a autorizației de construcție nr.221-c/16 din data de 09 septembrie 2016 (f.d.223-236 vol. I).

Prin decizia din 27 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile declarate de Primăria mun. Chișinău și de Veaceslav Croitor.

A fost casată integral hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Central din 21 august 2018, cu emiterea unei decizii noi potrivit căreia acțiunea în contencios administrativ depusă de Anatolie Lazariuc și Serghei Miron împotriva Primăriei mun. Chișinău, persoane terțe Veaceslav Croitor și Lucia Condratenco, cu privire la anularea actului administrativ și obligarea demolării construcțiilor, se respinge ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, prin hotărârea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 05 decembrie 2016, a fost admisă acțiunea înaintată de Croitor Veaceslav, fiind anulată prescripția seria nr. ISC 003285 din 18.10.2016. Iar, prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04 mai 2017, s-a respins apelul declarat de Inspekția de Stat în Construcții, fiind menținută hotărârea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 05 decembrie 2016. Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 18 aprilie 2018, recursul, declarat de către Inspekția de Stat în Construcții, s-a considerat inadmisibil. Astfel, în temeiul actelor judecătorești menționate, instanțele s-au expus asupra legalității certificatului de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și a autorizației de construcție nr.221-c/16 din data de 09 septembrie 2016.

În continuare, instanța de apel a notat că, conform art. 46 al Constituției Republicii Moldova și art.1 al Primului Protocol adițional la Convenția Pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale adoptată la 04.11.1950 în vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.1998, orice persoana fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale și nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică cu dreapta și prealabila despăgubire.

Instanța de apel a subliniat că, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul de proprietate. Deasemenea în jurisprudența sa constantă, Curtea a statuat că, autorizația de a desfășura o activitate comercială constituie un bun; revocarea sa constituie o ingerință în dreptul garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 [Megadat.com SRL împotriva Moldovei, pct. 62-63; Bimer S.A. împotriva Moldovei, pct. 49; Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei, pct. 49; Capital Bank AD împotriva Bulgariei, pct. 130; Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei, pct. 53; Vékony împotriva Ungariei, pct. 29; Fredin împotriva Suediei (nr. 1), pct. 40; Malik împotriva Regatului Unit, pct. 90).

La acest capitol, instanța ierarhic inferioare a conchis că, la caz, reclamanții, obținând de la autoritatea publică competentă certificatul de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și autorizației de construire nr.221-c/16 din 09 septembrie 2016 au obținut un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Iar pentru a fi considerată compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, ingerința trebuie să îndeplinească anumite

criterii: trebuie să respecte principiul legalității și să urmărească un obiectiv legitim prin mijloace proporționale cu obiectivul urmărit [Beyeler împotriva Italiei (MC), pct. 108-114], circumstanțe care în speță nu se atestă. Prin urmare, certificatul de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și autorizați de construcție nr.221-c/16 din data de 09 septembrie 2016 au fost emise în conformitate cu prevederile legale, iar temeiuri de anulare a acestora nu s-au constatat considerent din care se va respinge ca neîntemeiată pretenția reclamantilor cu privire la anularea actelor administrative menționate. Ca neîntemeiată a fost respinsă și pretenția subsecventă cu privire la demolarea construcției edificate în temeiul certificatului de urbanism nr.289i/16 din 11 iulie 2016 și a autorizației de construcție nr.221-c/16 din data de 09 septembrie 2016.

La 24 octombrie 2022, Lazariuc Anatolie și Miron Serghei au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel (f.d. 64-64 verso, vol. IV), iar la 16 februarie 2023 au depus motivarea recursului, solicitând anularea deciziei contestate cu menținerea hotărârii primei instanțe (f.d. 65-69, vol. IV).

În motivarea recursului și-au exprimat dezacordul cu decizia contestată, invocând că, la eliberarea certificatului de urbanism nu a fost anexată schiță de proiect avizată de arhitectul-șef, în cazul implasării construcției în zonă cu regim special stabilit prin documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului pentru regimul urbanistic Re, dar a fost eliberat certificatul de urbanism regimul urbanistic R5.

Obiectivul nominalizat este situat în zona de Revitalizare de tip (Re) care contravine prevederilor Regulamentului local de urbanism orașului Chișinău, aprobat prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 22/40 25.12.2008 (nu a fost elaborat Proiectul Urbanistic de Detaliu pentru zona dată), fapt contravine prevederilor art. 66, 67, 68 al Legii nr.835 din 17.05.1996 privind principii urbanismului și amenajării teritoriului și art.4 alin. (6) al Legii nr. 163 din 09.07.2010 privind autorizarea executării lucrărilor.

Au mai notat recurenții că, zona (Re) cuprinde terenuri care sunt subiect dezvoltare viitoare. În acest caz regulamentul de zonare se stabilește prin corespunde, tipului de funcțiune cu densitatea admisă în contextul prevederilor prezentului regulament zonare pentru funcțiuni rezidențiale, comerciale și industriale. Zonele de tip (Re) sunt aprobate de către consiliul municipiului pe baza Planului Urbanistic de Detaliu elaborat pentru cartier care v-a deveni subiect fie de dezvoltare, fie de revitalizare. Această încălcare este una evidentă și nu poate fi înlăturată altfel decât prin anularea actelor administrative contestate.

În opinia recurenților, cu referire la prevederile art. 24 alin. (3) din Legea contenciosului administrativ, ei nu urmează să dovedească ilegalitatea actelor administrative.

În final au subliniat că, construcția edificată nu numai atentează inadmisibil asupra terenurilor ce le aparțin, dar influențează negativ asupra întregii zonei urbane.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a III a „Procedura contenciosului administrativ”, Capitolul V „Procedura de recurs” din Codul administrativ, în special ce vizează prevederile cu privire la depunerea cererii de recurs, termenul depunerii, temeiurile recursului și procedura examinării acestuia.

Totuși, art. XI alin. (3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art.195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art.3 alin.(3) din Codul de procedură civilă către stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic.

Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei contestate la 27 septembrie 2022 în ședință publică.

Din materialele dosarului rezultă că, la 04 octombrie 2022 copia dispozitivului deciziei instanței de apel a fost expediată prin intermediul oficiului poștal participanților la proces (f.d. 48, vol. IV) și recepționat de către recurenți la 11 octombrie 2022 de către Miron Serghei și 17 octombrie 2022 de către Lazariuc Anatolie (f.d. 50, 51, vol. IV). Iar la 13 decembrie 2023 copia deciziei integrale a fost expediată prin intermediul oficiului poștal participanților la proces (f.d. 56, vol. IV) și recepționat de către recurenți la 23 ianuarie 2023 (f.d. 58, 59, vol. IV).

Astfel, recursul declarat de Lazariuc Anatolie și Miron Serghei este depus cu respectarea prevederilor art.245 din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023).

La 29 martie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia recursului, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței.

La 29 martie 2023, Primăria mun. Chișinău a depus referință asupra recursului, solicitând respingerea recursului sau declararea recursului ca fiind inadmisibil (f.d. 76-78, vol. IV).

Examinând temeiurile invocate în cererea de recurs în raport cu materialele cauzei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs.

Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin.(2) din art.246 din Codul administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul de judecată remarcă că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul ne devolutiv al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul de judecată notează că, pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus.

Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin.(2) din Codul administrativ (în redacția legii în vigoare până la operarea modificărilor prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023)).

În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ.

Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut.

Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct.230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct.85).

Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct.45).

Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (cauza Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141,§39). 7 La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac

și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (cauza Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, §31, Seria A, nr.212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul declarat de Lazariuc Anatolie și Miron Serghei.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Recursul declarat de Lazariuc Anatolie și Miron Serghei, se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc